

6.2.2026

VN/32927/2024
VN/32927/2024-MMM-47

Ympäristöministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö; Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista

Ympäristöministeriö on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista. Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö pitää esitystä yleisellä tasolla esitystä hyvänä, sillä se selkeyttää tietovarantojen ja niiden hallinnan sekä tietojärjestelmien suhdetta ja vastuita. Maa- ja metsätalousministeriö kiittää tiiviistä yhteistyöstä esityksen laadinnassa vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon osalta, joka tulee sovittaa yhteen maa- ja metsätalousministeriössä valmistelussa olevan vesitalouden tietovarannon kanssa.

Asian tausta ja valmistelu

Esitykseen on sisällytetty säännökset salassa pidettäviin tietoihin liittyvät tietojensaantioikeudet. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että samassa yhteydessä olisi ollut suotavaa lisätä luonnonsuojelulakiin säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta yksityisille tahoille. Maa- ja metsätalousministeriö viittaa tältä osin siihen, että Suomen metsäkeskuksella on oikeus saada voimassa olevan lain 120 §:n 2 momentin nojalla lakisääteisten tehtävien hoitamiseen salassa pidettäviä tietoja. Kyseiset tiedot olisivat tärkeitä myös mm. yksityisille maanomistajille ja metsäalan yrityksille, kun ne suunnittelevat metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että salassa pidettävää lajitietoa, kuten jokihelmisimpukoiden esiintymätietoa, on kuitenkin luovutettu toimijoille tietopyynnön perusteella. Tietojen luovutuksen oikeudellinen tausta on epäselvä. Tietojen luovutus viittaa kuitenkin siihen, että ympäristöhallinnossa on aiemminkin ymmärretty, että tiedot olisivat tärkeitä maanomistajille ja metsäalan toimijoille töiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Ks. tarkemmin Raakun ja muiden suojeltujen lajien esiintymispaikkojen turvaamista metsätaloudessa koskevan työryhmän muistio 14.4.2025 s. 7, 10 ja 12 (MMM007:00/2025) sekä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen tiedote ”Työryhmältä ehdotuksia raakun ja muiden suojeltujen lajien esiintymispaikkojen turvaamiseksi” 16.4.2025. Työryhmään myös viitataan HE-luonnoksen s. 45. Epäselväksi jää, miksi työryhmän kehittämiskohteita ei voitu ottaa tässä lakihankkeessa huomioon, kun tarkastelun kohteena ovat kuitenkin kokonaisuudessaan luonnonsuojelun tietovarantoa koskevat pykälät.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä on siis tarpeen, että erityissäännökset mahdollistavat salassa pidettävien luonnonsuojelun tietovarannon tietojen luovuttamisen yksityisille. Erityissääntelyn tulee mahdollistaa se, että metsäkeskus voi edelleen luovuttaa nämä salassa pidettävät tiedot. Tämä toki edellyttää, että huolehditaan siitä, että yksityiset tahot suojaavat nämä tiedot asianmukaisesti. Tällainen sääntely edistäisi ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Edellä olevaan liittyen voidaan todeta, että maa- ja metsätalousministeriö on lähettänyt lausunnolle luonnoksen hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta (VN/36703/2025 ja MMM055:00/2025). Metsälain muuttamista koskevan pykäläluonnoksen (10 c §) mukaan ennen puun korjuuta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyypin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella. Vastaava arviointivelvollisuus koskee myös muita metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyviä toimenpiteitä. Tietojen saatavuutta tarkastellaan HE-luonnoksen s. 52 ja 53. Ehdotetun sääntelyn kannalta on tärkeää, että salassa pidettävät tiedot saadaan yksityisten tahojen käyttöön.

Nykytila: lainsäädäntö

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä HE-luonnoksessa on hyvin kuvattu julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntöä samoin kuin kyseiseen lainsäädäntöön läheisesti liittyviä direktiivejä kuten ympäristötietodirektiiviä, INSPIRE-direktiiviä ja avoimen datan direktiiviä.

Maa- ja metsätalousministeriö huomauttaa liittyen Inspire-direktiiviä käsittelevään kohtaan 2.1.5.2 (s. 26), että tällä hetkellä on käynnissä INSPIRE-direktiiviä koskeva muutosehdotus (Environmental Omnibus), jossa mm. poistettaisiin soveltamisalaan kuuluvien tietojen jakamisen velvoite, mikä jatkossa hoituu avoimen datan direktiivin puitteissa.

Nykytila: käytäntö

HE-luonnoksen s. 42 todetaan seuraavasti:

”Luonnontieteellinen keskusmuseo hallinnoi primääritietona maamme luonnontieteellisten kokoelmien lajitietoa, eliölajihavaintoja ja seuranta-aineistoja. Lisäksi keskusmuseo tarjoaa palvelua, johon kuka hyvänsä voi tallentaa omat eliölajihavaintonsa. Näiden lisäksi Luonnontieteellinen keskusmuseo ylläpitää kumppaniorganisaatioiden kanssa Suomen lajitietokeskusta (<https://laji.fi/>), joka on digitaalinen, tietoverkossa toimiva tiedonhallinnan infrastruktuuri ja palvelukokonaisuus.

Lajitietokeskuksen kautta käytettävissä oleva lajitieto koostetaan pääasiassa kumppaniorgani-saatioilta kuten ympäristöhallinnon ja luonnonvarahallinnon tutkimuslaitoksilta, muilta lajitietoa hallinnoivilta ja tuottavilta valtion organisaatioilta, luonnontieteellisten museoiden kokoelmista ja kansalaistieteen [p.o. kansalaisten] lähteistä. Lajitietokeskus on sekundäärinen tietovaranto, jonka kautta on mahdollista selailla eri organisaatioiden ja myös kansalaisten lajitietoja yhdestä paikasta.”

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole huomauttamista siihen, miten asia on kuvattu. Viranomaisen tehtävä eli tässä luonnonsuojelulain toimeenpano perustuu joltain osin yksityisten tahojen vapaaehtoisesti toimittamiin tietoihin. Edellä oleva liittyy luonnonsuojelulain 118 §:n 5 momenttiin, jossa säädetään seuraavasti:

”Luonnon monimuotoisuuden tilaa seuraavien viranomaisten ja Suomen ympäristökeskuksen sekä Luonnontieteellisen keskusmuseon on tallennettava 18 §:ssä tarkoitetut luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot tietojärjestelmään. Seurantatietoja saavat tallettaa myös kyseisten viranomaisten hyväksymät muut tahot.”

Luonnonsuojelulain 119 §:n 1 momentissa taas säädetään seuraavasti:

”Ylläpitäjät päivittävät luonnonsuojelun tietojärjestelmän tietoja laissa säädettyjen velvoitteidensa hoitamisen yhteydessä. Lisäksi tietoja voidaan päivittää ylläpitäjille toimitettujen tietojen perusteella. Tiedon tuottaja vastaa tiedon oikeellisuudesta.”

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä pykälätasolla on epäselvää, mikä taho vastaa yksityisten tahojen toimittamien tietojen oikeellisuudesta. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että saattaisi olla aiheellista arvioida yksityisten tahojen tietojen tallentamismahdollisuutta PL 124 §:n valossa. Näin siksi, että luonnonsuojelun tietovarannon tiedoilla on kytkös maanomistajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

HE-luonnoksen s. 45 todetaan seuraavasti: ”Eliölajitietojen osalta on myös tavallista, että Lajitietokeskukseen tallennetut lajihavainnot julkaistaan, jos havainnon tekijä on siihen suostunut.” Maa- ja metsätalousministeriön mielestä viranomaisten tehtävien hoitamiseen tarkoitetun tietovarannon tietojen luovuttamista ei voida kytkeä tiedon toimittaneen tahon suostumukseen tai lupaan. Tietojen luovuttamisen perusteena tulee olla laintasoinen sääntely.

Nykytilan arviointi

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että vaikka nykytilan kuvauksessa on tarkasteltu mm. ympäristötietodirektiiviä, HE-luonnoksessa ei kuitenkaan ole tunnistettu nykytilan arvioinnissa lakiehdotusten kytkentää kyseisen direktiivin sääntelyyn. Lakiehdotuksiin sisältyy muutamia pykälä, joiden mukaan tietyn tietovarannon tietoja voidaan julkaista yleisessä tietoverkossa. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan säännökset liittyvät direktiivin sääntelyyn, mutta pykälä perustellaan lähinnä siten, miten henkilötietojen julkaisemisesta pitää säätää. Esityksestä puuttuu maininta siitä, täyttävätkö ehdotetut säännökset vaatimuksen siitä, että jokaisella on oikeus saada julkisia ympäristötietoja ilman, että tietopyyntöä tarvitsee perustella. Ehdotettu sääntely täyttäneen vaatimuksen, mutta sitä ei ole nimellisesti tarkasteltu ao. pykälän perusteluissa. Sen sijaan HE-luonnoksen s. 34 todetaan, että julkaistavat paikkatiedot ovat (tai voivat olla) henkilötietoja ja että julkisuuslain 16.3 §:n poikkeamisen oikeuttava erityissääntely puuttuu. Lisäksi todetaan, että paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain tarkoittamien paikkatietojen julkaisu edellyttäisi tällaista mainitusta julkisuuslain säännöksestä poikkeavaa lainsäädäntöä. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa tältä osin, että ympäristötietodirektiivin sääntely on vanhempaa kuin

INSPIRE-direktiivin sääntely. Ympäristötietodirektiivin ympäristötiedon määritelmä on myös laajempi kuin INSPIRE-direktiivin tarkoittamat paikkatiedot. Täsmällinen sääntely olisi aikanaan pitänyt tehdä jo ympäristötietodirektiivin nojalla julkisuuslakiin. Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan oikeudellisesti ongelmallista olisi sekin, jos paikkatietoikkunaan ei olisi sisällytetty niitä paikkatietoja, jotka ovat samalla myös henkilötietoja.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä, että lakihankkeessa tarkistetaan terminologiaa eli käytetään mm. tietovarantotermiä.

Teknisenä huomiona maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että 2.3.1 luvun taulukossa luonnonsuojelun tietovarannon määritelmänä on ”Luonnonsuojelulain 117 §:ssä ehdotettu tietovaranto”. Määritelmä ei kerro paljoa. Todettakoon, että lain pykälässä ei ehdoteta mitään. Lienee tarkoitettu luonnonsuojelulakia koskevan ehdotuksen 117 §:ssä tarkoitettua tietovarantoa. Sama kirjoitustapa toistuu muissakin tietovarannon määritelmissä.

Keskeiset ehdotukset

Terminologia

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ml. lakiteksti käytetään monessa kohdassa termejä henkilötietoluonteen omaavat paikkatiedot ja paikkatietoluonteen omaavat henkilötiedot. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä tällaista terminologiaa ei pitäisi ottaa ainakaan lakiin. On selkeämpää puhua henkilötiedoista, jotka ovat myös paikkatietoja tai paikkatiedoista, jotka ovat myös henkilötietoja taikka tiedoista, jotka ovat sekä henkilötietoja että paikkatietoja. Tätä voi perustella tietosuoja-asetuksen terminologialla ja sillä, että muutoinkin puhutaan yleensä henkilötiedoista eikä henkilötietoluonteen omaavista tiedoista.

Henkilötietojen suojaan liittyvän kansallisen liikkumavaran käyttö ja siihen liittyvät arvioinnit

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan esityksessä on pääosin hyvin kuvattu tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista liikkumavaraa. Maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin korostaa, että henkilötietojen julkaisuun liittyvät säännökset liittyvät ennen kaikkea tietojen luovuttamiseen ja siinä mielessä tietosuoja-asetuksen 86 artiklaan. Jostain syystä mainittua artiklaa ei mainita HE-luonnoksen s. 63 olevassa taulukossa. Maininta puuttuu taulukossa neljästä kohdasta, jotka koskevat julkaisua yleisessä tietoverkossa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

19 a luku. Tietovarannot ja tiedonhallinta

201 d §. Ympäristönsuojelun tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälä koskee mahdollisuutta julkaista yleisessä tietoverkossa paikkatietoja, jotka ovat yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Asia liittyy ympäristötietodirektiiviin, vaikka sitä ei pykäläkohtaisissa perusteluissa ole mainittu. Ilmeisesti on tarkoitettu, että vaikka em. henkilötiedoiksi katsottavia paikkatietoja ei olisi julkaistu yleisessä tietoverkossa, tiedot saisi myös tietopyynnön perusteella ilman, että tietopyyntöä olisi tarpeen perustella. Kyse on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan vaatimuksesta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että asiaa voisi jollain tapaa tarkentaa jatkovalmistelussa. Ks. myös ao. lakipykälää koskeva kommentti.

201 j §. Maaperän tilan tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälä koskee mahdollisuutta julkaista yleisessä tietoverkossa paikkatietoja, jotka ovat yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Asia liittyy ympäristötietodirektiiviin, vaikka sitä ei pykäläkohtaisissa perusteluissa ole mainittu. Ilmeisesti on tarkoitettu, että vaikka em. henkilötiedoiksi katsottavia paikkatietoja ei olisi julkaistu yleisessä tietoverkossa, tiedot saisi myös tietopyynnön perusteella ilman, että tietopyyntöä olisi tarpeen perustella. Kyse on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan vaatimuksesta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että asiaa voisi jollain tapaa tarkentaa jatkovalmistelussa. Ks. myös ao. lakipykälää koskeva kommentti.

Maa- ja metsätalousministeriö näkee, että HE-luonnoksesta ei käy aivan selvästi ilmi, onko tarkoitus mahdollisesti laajentaa MATTI-tietojärjestelmän tietojen julkaisua nykyisestä. Jos tarkoituksena on näiden tietojen nykyistä laajempi tai vapaampi julkaiseminen, maa- ja metsätalousministeriö suhtautuu tällaiseen esitykseen varauksella.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

5. luku. Erinäiset säännökset, tietovarannot ja tiedonhallinta

28 h §. Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälä koskee mahdollisuutta julkaista yleisessä tietoverkossa paikkatietoja, jotka ovat yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Asia liittyy ympäristötietodirektiiviin, vaikka sitä ei pykäläkohtaisissa perusteluissa ole mainittu. Ilmeisesti on tarkoitettu, että vaikka em. henkilötiedoiksi katsottavia paikkatietoja ei olisi julkaistu yleisessä tietoverkossa, tiedot saisi myös tietopyynnön perusteella ilman, että tietopyyntöä olisi tarpeen perustella. Kyse on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan vaatimuksesta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että asiaa voisi jollain tapaa tarkentaa jatkovalmistelussa. Ks. myös ao. lakipykälää koskeva kommentti.

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

13 luku. Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

118 §. Luonnonsuojelun tietovarannon tietosisältö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että pykäläkohtaisissa perusteluissa 4 momentin kohdalla pitäisi tarkistaa viittausta voimassa olevaan säännökseen.

Lakiluonnokset

Lakiehdotus 1, Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

85 a §. Ympäristölupa-asioita koskeva tietopalvelu

Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa teknistä tarkennusta. Pitäisikö pykälän viimeisessä virkkeessä viitata tietojen hakemisen sijaan henkilötietojen hakemiseen? Oikeushenkilöitä koskevien tietojen hakemiselle ei tietystikään ole samoja rajoituksia kuin henkilötietojen hakemiselle.

201 b §. Ympäristönsuojelun tietovarantoon tallennettavat tiedot ja tallennusvastuut

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

201 d §. Ympäristönsuojelun tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälän 2 momentin viimeisessä virkkeessä on seuraavasti: "... voivat julkaista ... sellaisia toiminnan paikkatietoja, jotka välillisesti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön." Em. säännöksestä puuttuu olla-verbi. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä "välillisesti" on tarpeeton ja voi aiheuttaa epäselvyyttä. Näin siksi, että henkilötiedon käsitteen kannalta riittää pelkkä yhdistettävyyys luonnolliseen henkilöön. Sillä ei ole merkitystä, voidaanko tieto yhdistää henkilöön suoraan tai välillisesti.

201 f §. Viranomaisten oikeus saada ympäristönsuojelun tietovarannon tietoja maksutta

Suomen metsäkeskus tarvitsee metsätalouden kannustejärjestelmästä annetussa laissa (71/2023) säädettyjen tehtävien hoitamisessa tietoa siitä, onko ojitusilmoitus tehty, edellyttääkö viranomainen ojituslupaa ja jos edellyttää niin, onko ojituslupa myönnetty (ks. lain 28 §:n 5 mom.). Metsäkeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Sen tehtävät ovat monelta osin verrattavissa viranomaisten tehtäviin. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että myös metsäkeskuksen tulisi saada tarvitsemansa luonnonsuojelun tietovarannon tiedot maksutta.

Lakiluonnoksen mukaan "[L]upa- ja valvontavirastolla, vesitaloustehtäviä tai kalataloustehtäviä hoitavalla elinvoimakeskuksella, kalatalousviranomaisella, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella, kunnan terveydensuojeluviranomaisella, ympäristövahinkorahaston hallituksella, Suomen ympäristökeskuksella, ympäristöministeriöllä ja muilla viranomaisilla on oikeus saada maksutta niille lainsää-dännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot ja tietoa-aineistot ympäristönsuojelun tietovarannosta." Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ympäristövahinkorahasto ei ole viranomainen. Näin ollen pykälän sanamuotoa pitä muuttaa, koska kaikki luetellut organisaatiot eivät ole viranomaisia.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä tämän pykälän ja 201 g §:n suhdetta ja sisältöä tulisi jatkovalmistelussa miettiä. 201 f §:n otsikko viittaa siihen, että se koskisi kaikkien tietovarannon tietojen luovuttamista maksutta. Pykälätekstiin on kuitenkin kirjoitettu välttämättömyysvaatimus, mutta toisaalta sitä ei ole kytketty salassapitoon, kun taas 201 g § koskee otsikon ja sisällön puolesta salassa pidettäviä tietoja. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä pykälän järjestys voisi mennä niin, että ensin säädettäisiin tiedonsaantioikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja sen jälkeen eri pykälässä pelkästään tietojen maksuttomuudesta. Tietojen maksuttomuutta koskeva pykälä koskisi tällöin kaikkien tietojen luovuttamista eli merkitystä ei olisi sillä, ovatko luovutettavat tiedot julkisia vai salassa pidettäviä. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykälässä mainittujen tahojen tulisi saada tiedot maksutta, jos niillä on tietojensaantioikeus. Tietojen välttämättömyydellä tai tarpeellisuudella ei pitäisi olla maksuttomuusarviointissa merkitystä.

201 g §. Viranomaisten oikeus saada ympäristönsuojelun tietovarannon salassapidettäviä tietoja

Lausunnonantajia on pyydetty lausumaan siitä, onko pykälässä 201 g huomioitu oikeat viranomaiset ja mikä lakisääteinen tehtävä kunkin viranomaisen osalta on kyseessä.

Suomen metsäkeskus tarvitsee metsätalouden kannustejärjestelmästä annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa tietoa siitä, onko ojitusilmoitus tehty, edellyttääkö viranomainen ojituslupaa ja jos edellyttää niin, onko ojituslupa myönnetty (ks. lain 28 §:n 5 mom.). Metsäkeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Sen tehtävät ovat monelta osin verrattavissa viranomaisten tehtäviin. Ojitusilmoitukset lienevät pääsääntöisesti julkista tietoa. Metsäkeskus tarvitsee kuitenkin sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi em. tiedot siltäkin osin kuin ne ovat salassa pidettäviä.

Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että viranomaisten ohella tietojensaantioikeudet salassa pidettäviin tietoihin tulisi olla myös Suomen metsäkeskuksella.

201 i §. Maaperän tilan tietovarantoon tallennettavat tiedot ja tallennusvastuut

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

201 j §. Maaperän tilan tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälän 2 momentin viimeisessä virkkeessä on seuraavasti: "... voivat julkaista ... sellaisia maaperän tilaan liittyviä paikkatietoja, jotka ovat välillisesti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön." Maa- ja metsätalousministeriön mielestä "välillisesti" on tarpeeton ja voi aiheuttaa epäselvyyttä. Näin siksi, että henkilötiedon käsitteen kannalta riittää pelkkä yhdistettävyyys luonnolliseen henkilöön. Sillä ei ole merkitystä, voidaanko tieto yhdistää henkilöön suoraan tai välillisesti.

201 m §. Viranomaisten oikeus saada maaperän tilan tietovarannon salassapidettäviä tietoja

Lausunnonantajia on pyydetty lausumaan siitä, onko pykälässä 201 m huomioitu oikeat viranomaiset ja mikä lakisääteinen tehtävä kunkin viranomaisen osalta on kyseessä.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä tämän pykälän ja 201 l §:n suhdetta ja sisältöä tulisi jatkovalmistelussa miettiä. 201 l §:n otsikko viittaa siihen, että se koskisi kaikkien tietovarannon tietojen luovuttamista maksutta. Pykälätekstiin on kuitenkin kirjoitettu välttämättömyysvaatimus, mutta toisaalta sitä ei ole kytketty salassapitoon, kun taas 201 m § koskee otsikon ja sisällön puolesta salassa pidettäviä tietoja. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä pykälän järjestys voisi mennä niin, että ensin säädettäisiin tiedonsaantioikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja sen jälkeen eri pykälässä pelkästään tietojen maksuttomuudesta. Tietojen maksuttomuutta koskeva pykälä koskisi tällöin kaikkien tietojen luovuttamista eli merkitystä ei olisi sillä, ovatko luovutettavat tiedot julkisia vai salassa pidettäviä. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykälässä mainittujen tahojen tulisi saada tiedot maksutta, jos niillä on tietojensaantioikeus. Tietojen välttämättömyydellä tai tarpeellisuudella ei pitäisi olla maksuttomuusarvioinnissa merkitystä.

201 o §. Tietojen laatu

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykäläluonnosta tulisi jatkovalmistelussa arvioida uudelleen. Vaikuttaa siltä, että tietojen oikeellisuutta on arvioitu yksinomaan tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. On totta, että tietosuojalainsäädännöstä tulee tietojen oikeellisuusvaatimus. Tarkalleen ottaen kyse on tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: "niiden on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä ("täsmällisyys")". Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota *käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot* -muotoiluun. Tällä taas on merkitystä ympäristötietojen kannalta, koska tietojen keruutavat ja menetelmät voivat vaihdella. Tämä käy ilmi myös ympäristötietodirektiivin sääntelystä. Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan "[j]äsenvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan varmistettava, että kaikki sen keräämät tai sen puolesta kerätyt tiedot ovat ajankohtaisia, täsmällisiä ja vertailukelpoisia." Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan "[v]iranomaisten on pyynnöstä ilmaistava 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitun tiedon pyyntöä

koskevassa vastauksessaan, mistä tietojen keräämiseksi käytettyjä mittausmenetelmiä koskevat tiedot, mikäli ne ovat saatavilla, löytyvät, analysoinnin, näytteenoton ja näytteen esikäsittelyn menetelmät mukaan lukien, taikka viitattava käytettyyn standardoituun menetelmään.” Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan olisi hyvä, että tietojen laatua koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon ympäristötietodirektiivin 8 artiklan sääntely, joka on edelleen sekin voimassa olevaa EU-lainsäädäntöä.

Lakiehdotus 5, Laki vesilain muuttamisesta

12 luku. Vesioikeudellinen yhteisö

6 §. Vesiyhteisörekisteri

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

18 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 §. Ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tietovarantoihin tallennettavat tiedot

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotus 6, Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

5. luku. Erinäiset säännökset, tietovarannot ja tiedonhallinta

28 d §. Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon tietosisältö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

28 f §. Tietojen laatu

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykäläluonnosta tulisi jatkovalmistelussa arvioida uudelleen. Vaikuttaa siltä, että tietojen oikeellisuutta on arvioitu yksinomaan tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. On totta, että tietosuojalainsäädännöstä tulee tietojen oikeellisuusvaatimus. Tarkalleen ottaen kyse on tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: ”niiden on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä (”täsmällisyys”)”. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota *käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot* -muotoiluun. Tällä taas on merkitystä ympäristötietojen kannalta, koska tietojen keruutavat ja menetelmät voivat vaihdella. Tämä käy ilmi myös ympäristötietodirektiivin sääntelystä. Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan ”[j]äsenvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan varmistettava, että kaikki sen keräämät tai sen puolesta kerätyt tiedot ovat ajankohtaisia, täsmällisiä ja vertailukelpoisia.” Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan ”[v]iranomaisten on pyynnöstä ilmaistava 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitun tiedon pyyntöä koskevassa vastauksessaan, mistä tietojen keräämiseksi käytettyjä mittausmenetelmiä koskevat tiedot, mikäli ne ovat saatavilla, löytyvät, analysoinnin, näytteenoton ja näytteen esikäsittelyn menetelmät mukaan lukien, taikka viitattava käytettyyn standardoituun menetelmään.”

Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan olisi hyvä, että tietojen laatua koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon ympäristötietodirektiivin 8 artiklan sääntely, joka on edelleen sekin voimassa olevaa EU-lainsäädäntöä.

28 h §. Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Pykälän 1 momentissa on seuraavasti: "... voivat julkaista ... sellaisia pohjavesialueita koskevia paikkatietoja, jotka ovat välillisesti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön." Maa- ja metsätalousministeriön mielestä "välillisesti" on tarpeeton ja voi aiheuttaa epäselvyyttä. Näin siksi, että henkilötiedon käsitteen kannalta riittää pelkkä yhdistettävyyden luonnolliseen henkilöön. Sillä ei ole merkitystä, voidaanko tieto yhdistää henkilöön suoraan tai välillisesti.

28 j §. Oikeus saada vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon tietoja maksutta

Pykälän mukaan "Lupa- ja valvontavirastolla, elinvoimakeskuksella, Suomen ympäristökeskuksella, Metsähallituksella, Suomen metsäkeskuksella, Maanmittauslaitoksella, Geologian tutkimuskeskuksella, Luonnonvarakeskuksella, Suomen riistakeskuksella, Ruokavirastolla, Ilmatieteen laitoksella, Väylävirastolla, Liikenne- ja viestintävirastolla, liikenne- ja viestintäministeriöllä, maa- ja metsätalousministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä, ympäristöministeriöllä ja muilla viranomaisilla on oikeus saada maksutta lainsäädännössä säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja tietoaineistot vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannosta". Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että *muilla viranomaisilla* -muotoilu ei toimi, koska edellä mainitaan mm. Suomen metsäkeskus, joka ei ole viranomainen.

28 k §. Oikeus saada vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon salassapidettäviä

Lausunnonantajia on pyydetty lausumaan siitä, onko pykälässä 28 k huomioitu oikeat viranomaiset ja mikä lakisääteinen tehtävä kunkin viranomaisen osalta on kyseessä.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä tämän pykälän ja 28 j §:n suhdetta ja sisältöä tulisi jatkovalmistelussa miettiä. 201 f §:n otsikko viittaa siihen, että se koskisi kaikkien tietovarannon tietojen luovuttamista maksutta. Pykälätekstiin on kuitenkin kirjoitettu tarpeellisuusvaatimus (vrt. muihin pykäläluonnoksiin sisältyvä välttämättömyysvaatimus), mutta toisaalta sitä ei ole kytketty salassapitoon, kun taas 28 k § koskee otsikon ja sisällön puolesta salassa pidettäviä tietoja. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä pykälän järjestys voisi mennä niin, että ensin säädettäisiin tiedonsaantioikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja sen jälkeen eri pykälässä pelkästään tietojen maksuttomuudesta. Tietojen maksuttomuutta koskeva pykälä koskisi tällöin kaikkien tietojen luovuttamista eli merkitystä ei olisi sillä, ovatko luovutettavat tiedot julkisia vai salassa pidettäviä. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykälässä mainittujen tahojen tulisi saada tiedot maksutta, jos niillä on tietojensaantioikeus. Tietojen välttämättömyydellä tai tarpeellisuudella ei pitäisi olla maksuttomuusarviointissa merkitystä.

Lakiehdotus 7, Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

11 luku. Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

106 §. Hyvittämistietojen saatavuus

Pykäläluonnoksen mukaan "[j]okaisella on oikeus saada tieto tuotetuista luonnonarvoista ja niiden käyttämisestä ennakollisena hyvityksenä luonnonsuojelun tietovarannosta." Ao. pykälän pykäläkohtaisissa perusteluissa (HE 76/2022 vp s. 238) on todettu seuraavasti: "Pykälä takaisi järjestelmän läpinäkyvyyden, mikä on todettu heikennysten hyvittämisjärjestelmän uskottavuuden kannalta keskeiseksi tekijäksi kansalaisyhteiskunnan kannalta.

Läpinäkyvyys olisi tärkeää myös toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuuden kannalta. Hyvittä-mistietoja sisältävän rekisterin julkisuudessa noudatettaisiin viranomaistoiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietolainsäädäntöä.” Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että sääntelyn sisältö ja suhde tietosuoja- ja julkisuuslainsäädäntöön on epäselvä. Julkisuuslain mukaan jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta. Jos säännöksellä on tarkoitus poiketa siitä, mitä julkisuuslaissa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta, olisi säännös pitänyt kirjoittaa toisella tavalla. Vaikuttaa siltä, että sekä pykäläluonnosta että sen perusteluja on tarpeen jatkovalmistelussa arvioida.

13 luku. Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

117 §. Luonnonsuojelun tietovaranto ja sen käyttötarkoitus

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietovarannon käyttötarkoituksesta. Pykälän 2 momentin 4 kohdassa mainitaan, että tietoja käytetään ”sellaisiin muiden lakien mukaisiin viranomais-menettelyihin, joissa tarvitaan luonnonsuojelun tietovarannon tietoja.” Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tietovarannosta saavat salassa pidettäviä tietoja Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus, jotka eivät ole viranomaisia. Ne ovat itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia ja hoitavat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaakin harkittavaksi, että viranomaismenettelyjen sijaan käytettäisiin esimerkiksi termiä muissa laeissa säädettyjen tehtävien hoitaminen.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa on muotoilu: ”joissa tarvitaan luonnonsuojelun tietovarannon tietoja”. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että henkilötietojen käsittelyn pitää tietysti aina olla tarpeellista asianomaista käyttötarkoitusta varten. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c kohdan mukaan henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: ”niiden on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (”tietojen minimointi”). Em. vaatimus tulee siis suoraan tietosuoja-asetuksesta. Tästä syystä sivulausetta voitaneen pitää tarpeettomana. On kuitenkin tarpeen jollain tavalla rajata sitä, mitkä muissa laeissa säädetty tehtävät voisivat tulla kyseeseen. Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaakin, että pykälän 2 momentin 4 kohdassa viitattaisiin esimerkiksi sellaisten muissa laeissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen, joilla on yhteys luontoarvojen turvaamiseen.

118 §. Luonnonsuojelun tietovarannon tietosisältö

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pykäläkohtaisista perusteluista ei selkeästi käy ilmi, millä tavalla tietovarannon tietosisältö muuttuu vai säilyykö se ennallaan. Asia ei käynyt ilmi vaikutusarvioinneista eikä rinnakkaisteksteistä. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi selkeästi ilmaista tietosisällön mahdollinen muuttuminen.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Pykälän valtuussäännös näyttäisi mahdollistavan tarkemman henkilötietoja koskevan sääntelyn valtioneuvoston asetuksella.

118 a §. Tietojen tallentaminen luonnonsuojelun tietovarantoon

Pykälän 4 momentissa on seuraavasti: ”Luonnon monimuotoisuuden tilaa seuraavien viranomaisten ja Suomen ympäristökeskuksen sekä Luonnontieteellisen keskusmuseon on tallennettava 18 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot tietovarantoon.

Seurantatietoja saavat tallentaa myös kyseisten viranomaisten hyväksymät muut tahot.” Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että sillä, mitä tietoja tietovarantoon tallennetaan, on merkitystä maanomistajan oikeusturvan näkökulmasta. Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtäviä ei voitane pitää vähäisinä, koska luonnonsuojelulain esitöissä (HE 76/2022 vp s. 143) todetaan näin: ”Suomen ympäristökeskuksella ja Luonnontieteellisellä keskusmuseolla on molemmilla merkittäviä luonnonsuojelun tiedonhallintaan liittyviä tehtäviä, ja ne ylläpitävät eräitä keskeisiä luonnonsuojelun tietojärjestelmiä, kuten kehitettävänä oleva luontotyyppitiedon tietojärjestelmä ja Suomen Lajitietokeskus.” Tähän liittyen Maa- ja metsätalousministeriö nostaa esille Luonnontieteellisen keskusmuseon aseman. Luonnonsuojelulain esitöissä keskusmuseon tehtävää tarkastellaan suhteessa perustuslain 124 §:ään luonnonsuojelulain esitöissä (HE76/2022 vp s. 324 ja 325) seuraavasti:

”Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin Helsingin yliopiston alaisena erillislaitoksena toimivan Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtävistä luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisena ja 119 §:n 3 momentin mukaisena luonnonsuojelun tietojärjestelmän rekisteriviranomaisena. Tältä osin kyse ei kuitenkaan lähtökohtaisesti olisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Yliopistolain mukaan yliopistojen organisaatiomuodot ovat julkisoikeudellinen laitos ja säätiö. Tämän nojalla Helsingin yliopisto katsotaan julkisoikeudelliseksi laitokseksi. Vaikka yliopistot eivät sellaisenaan ole valtion tai muunkaan julkisyhteisön viranomaisia hallinnollis-organisatorisessa merkityksessä, esimerkiksi perustuslain terminologian kannalta arvioituna yliopistoa on kuitenkin yleensä perusteltua pitää myös viranomaisena. Esimerkiksi Mäenpää on lisäksi katsonut, että julkisoikeudelliset yliopistot ovat viranomaisia, joille voi periaatteessa kuulua myös perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä (Mäenpää, Olli: Yliopistolaki 2009 s. 34–35). Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtävien osalta kyse olisi julkisoikeudellisena laitoksena toimivasta Helsingin yliopistosta, ja tehtävien antamisesta säädettäisiin lailla. Sääntelyn katsotaan siten täyttävän perustuslain asettamat vaatimukset.”

”Ehdotuksiin sisältyy myös perustuslain 123 §:n 1 momentin mukaiseen yliopiston itsehallinnon turvaamiseen kytkeytyvä säännös Helsingin yliopiston alaisena erillislaitoksena toimivan Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtävistä. Luonnontieteellinen keskusmuseo säilyttää ja ylläpitää luonnontieteellisiä kansalliskokoelmia sekä harjoittaa niihin liittyvää tutkimusta. Sillä on kuitenkin jo pidempään ollut eräitä kiinteästi luonnonsuojeluun liittyviä tehtäviä. Ehdotetulla 10 §:n 2 momentilla säädettäisiin Luonnontieteellisen keskusmuseon asemasta luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisena. Keskusmuseon tehtävät liittyisivät eliölajien suojeluun ja seurantaan sekä luonnonsuojelun tiedonhallintaan. Luonnontieteelliselle keskusmuseolle ehdotettua tehtävää ei voi pitää perustuslain 123 §:n 1 momentin näkökulmasta merkityksellisenä, tai sitä kielletyllä tavalla rajoittavana.”

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtävät ovat vakiintuneet, mutta HE-luonnosta olisi hyvä jatkovalmistelussa täydentää siten, että selkeästi todettaisiin se, hoitaako keskusmuseo tehtäviä viranomaisena vai onko kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Luonnonsuojelulain esitöistä (ks. edellä lainatut kohdat) lu-kiessa voi nimittäin päätyä siihen tulkintaan, että kyse on julkisoikeudellisen laitoksen sisällä toimivasta viranomaisesta. Vertailukohtana todettakoon, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatioista Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus eivät ole viranomaisia vaan itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia, jotka hoitavat julkisia hallintotehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että pykälän 4 momentin mukaan "[s]eurantatietoja saavat tallentaa myös kyseisten viranomaisten hyväksymät muut tahot." Säännös vastaa voimassa olevan lain 120 §:n 5 momentin viimeistä virkettä. Voimassa olevan lain 12 §:n 5 momentin pykäläkohtaisissa perusteluissa (HE 76/2022 vp s. 252) todetaan seuraavasti: "Momentin 5 mukaan luonnon monimuotoisuuden tilaa seuraavien viranomaisten ja Suomen ympäristökeskuksen sekä Luonnontieteellisen tutkimuskeskuksen on tallennettava luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Koska luonnonsuojelun seuranta toteuttavat ja siihen osallistuvat useat muutkin toimijat, olisi tarpeen säätää, että seurantatietoja voisivat tallentaa järjestelmään myös näiden asiantuntijaviranomaisten hyväksymät muut tahot. Säännös on hyvä esimerkki epätäsmällisestä sääntelystä. Pykälästä eikä sen perusteluista käy ilmi, mitä nämä toimijat ovat. Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että hyväksytyt toimijat tallentavat tietoja tietovarantoon ja että tietoja voidaan käyttää maanomistajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa. Onko kyseessä mahdollisesti perustuslain 124 §:n tarkoittama julkinen hallintotehtävä? Kun tällaiseen lakisääteiseen tietojen tallentamiseen liittyy oikeusturvanäkökohtia, vaikuttaa kyseessä olevan julkinen hallintotehtävä. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä hyväksyttyjä toimijoita koskevaa säännöstä ja sen perusteluja on välttämätöntä tarkastella uudelleen jatkovalmistelussa.

Hyväksyttyjä toimijoita koskevaan säännökseen liittyen maa- ja metsätalousministeriö pitäisi kuitenkin parempana sitä vaihtoehtoa, että luovuttaisiin hyväksyttyjen toimijoiden eli yksityisten tahojen mahdollisuudesta tallentaa tietoja luonnonsuojelun tietovarantoon. On ymmärrettävää, että yksityisiä tahoja hyödynnetään osaksi tietojen keruussa. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä oikeudellisesta näkökulmasta olisi kuitenkin perustellumpaa, että yksityinen taho toimittaisi luontotiedot ympäristöviranomaiselle, joka sen jälkeen voisi tallentaa tiedot tietovarantoon. Ennen tallentamista viranomaisen olisi kuitenkin arvioitava, etteivät yksityisen toimijan toimittamat tiedot mahdollisesti sisällä olennaisia puutteita, virheitä tai väärintulkintoja. Jos toimitetut tiedot täyttävät viranomaisen arvion perusteella mainitut vaatimukset, viranomainen voisi tallentaa tiedot tietovarantoon. Maanomistajan oikeusturvaan liittyvät näkökohdat puoltavat maa- ja metsätalousministeriön mielestä vahvasti tätä vaihtoehtoa.

Edellä olevaan liittyen vielä maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että on lakiluonnoksen 119 §:n mukaan tietoja voidaan päivittää ylläpitäjille toimitettujen tietojen perusteella ja että tiedon tuottaja vastaa tiedon oikeellisuudesta. Passiivilauseesta on vaikea päätellä, toimitavatko näitä tietoja myös lakiluonnoksen 118 a §:ssä tarkoitetut hyväksytyt toimijat.

118 b §. Tietovarantoon liittyvät vastuut

Maa- ja metsätalousministeriö viittaa edellä 118 a §:ssä lausumaansa ja tiedustele, mikä taho vastaa kyseisen pykälän 4 momentissa mainittujen hyväksyttyjen tahojen tallentamista tiedoista. Asiaa on syytä täsmentää esityksen jatkovalmistelussa.

119 §. Tiedon laatu

Pykälä on samanniminen lakiluonnosten muutaman muun pykälän kanssa, mutta tämä pykälä eroaa sisällöltään muista tiedon laatua koskevista pykälästä.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota pykälän 1 momentin passiivilauseen epätäsmällisyyteen. Mitkä tahot voivat toimittaa tietoja ylläpitäjille tietojen päivittämistä varten? Voivatko yksityiset tahot toimittaa näitä tietoja ja ovatko he silloin vastuussa tietojen oikeellisuudesta? Onko kyseessä mahdollisesti perustuslain 124 §:n tarkoittama julkinen

hallintotehtävä? Sitä taustaa vasten sääntely vaikuttaa puutteelliselta. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että luonnonsuojelulain esitöiden valossa näyttää siltä, että kyse on yksityisistä toimijoista. Esitöissä (HE 76/2022 vp s. 252 ja 253) todetaan nimittäin seuraavasti:

”Monet kasvien, sienten ja selkärangattomien lajien ryhmät, jotka kattavat valtaosan Suomen luonnon monimuotoisuudesta, eivät kuulu järjestelmällisten viranomaisseurantojen piiriin. Näissä lajiryhmissä luontotieto perustuu pääasiallisesti yksityishenkilöiden keräämiin havaintoihin. Luontotietoa kerätään myös muun muassa maankäytön ja erilaisten ympäristönkäyttöhankkeiden suunnittelun ja seurannan yhteydessä esimerkiksi kuntien, maakuntien, hanketoimijoiden tai näiden käyttämien konsulttien toimesta. Näin voidaan saada koottua muun muassa runsaasti luonnonsuojelualueiden ulkopuolista luontoa koskevaa tietoa, jonka kokoamiseen ympäristöhallinnolla ei ole resursseja. Luonnonsuojelun tietojärjestelmään sisällytettäisiin myös kansalaisten ja muiden toimijoiden keräämä luontotieto, mutta tällaisen tiedon tallentaminen perustuisi toimijoiden vapaaehtoisuuteen. Tietojärjestelmän ylläpitäjä vastaisi tiedon laatua kuvaavien tietojen (niin sanottu metatieto) oikeellisuudesta, ja tiedon käyttäjä vastaisi nykyisen käytännön mukaisesti käyttämiensä tietojen riittävydestä ja oikeellisuudesta.”

Em. luonnonsuojelulain esitöiden mukaan tietojen käyttäjä siis vastaisi tietojen riittävydestä ja oikeellisuudesta. HE-luonnoksen perusteella näyttää epäselvältä, mikä taho vastaa yksityisten tahojen toimittamista tiedoista. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pykälä vaikuttaa liittyvän 118 a §:n 4 momentissa mainittuihin hyväksyttyihin toimijoihin, jotka ovat yksityisiä tahoja.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pykäläluonnosta tulisi jatkovalmistelussa arvioida uudelleen. Vaikuttaa siltä, että tietojen oikeellisuutta on arvioitu lähinnä tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. On totta, että tietosuojalainsäädännöstä tulee tietojen oikeellisuusvaatimus. Tarkalleen ottaen kyse on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: ”niiden on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä (”täsmällisyys”)”. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot -muotoiluun. Tällä taas on merkitystä ympäristötietojen kannalta, koska tietojen keruutavat ja menetelmät voivat vaihdella. Tämä käy ilmi myös ympäristötietodirektiivin sääntelystä. Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan ”[j]äsenvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan varmistettava, että kaikki sen keräämät tai sen puolesta kerätyt tiedot ovat ajankohtaisia, täsmällisiä ja vertailukelpoisia.” Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan ”[v]iranomaisten on pyynnöstä ilmaistava 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitun tiedon pyyntöä koskevassa vastauksessaan, mistä tietojen keräämiseksi käytettyjä mittausten menetelmiä koskevat tiedot, mikäli ne ovat saatavilla, löytyvät, analysoinnin, näytteenoton ja näytteen esikäsittelyn menetelmät mukaan lukien, taikka viitattava käytettyyn standardoituun menetelmään.” Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan olisi hyvä, että tietojen laatua koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon ympäristötietodirektiivin 8 artiklan sääntely, joka on edelleen sekin voimassa olevaa EU-lainsäädäntöä.

120 §. Tietojen luovuttaminen ja oikeus saada tietoja

Voimassa olevan lain 120 §:n 1 momentissa on säännös, joka sisältää viittauksen ympäristötietodirektiiviin. Pykälästä on kuitenkin puuttunut säännös, joka olisi mahdollistanut ympäristötietojen julkaisemisen yleisessä tietoverkossa. Sääntelyssä on toiminut esimerkiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettu laki. Pykäläluonnoksen

ideana on, että julkaistavat tiedot olisivat paikkatietoja, jotka ovat samalla myös henkilötietoja. Yleisessä tietoverkossa ei julkaistaisi paikkatietojen yhteydessä kenenkään nimeä, osoitetta, yhteystietoa eikä kiinteistötunnusta. Mainittuja tietoja ei voisi myöskään käyttää yleisessä tietoverkossa paikkatietojen haun perusteena. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä ehdotettu paikkatietojen julkaisua koskeva sääntely on linjassa ympäristötietodirektiivin kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan "[l]uonnonsuojelun tietovarantoon tallennetut tiedot ovat ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/4/EY tarkoitettuja julkisia ympäristötietoja, ellei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa toisin säädetä." Maa- ja metsätalousministeriön mielestä pykälän sanamuotoja voisi tarkistaa, koska julkisuuslaissa säädetään yleisesti tietojen julkisuudesta ja salassapidosta, ei nimenomaan ympäristötietojen julkisuudesta. Näin ollen pykälää tulisi muuttaa siten, että 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä todettaisiin, että luonnonsuojelun tietovarannon tiedot ovat direktiivin tarkoittamia ympäristötietoja. Sen jälkeen voisi mainita, että ympäristötiedot ovat julkisia, ellei julkisuuslaissa tai muussa laissa toisin säädetä. Edellä siis idea, miten pykälää pitäisi muokata, ei tarkka säännösmuotoilu.

Pykälän 2 momentti on seuraavasti: "... voivat julkaista ... paikkatietoja, jotka voidaan välillisesti yhdistetä luonnolliseen henkilöön." Maa- ja metsätalousministeriön mielestä "välillisesti" on tarpeeton ja voi aiheuttaa epäselvyyttä. Näin siksi, että henkilötiedon käsitteen kannalta riittää pelkkä yhdistettävyyys luonnolliseen henkilöön. Sillä ei ole merkitystä, voidaananko tieto yhdistää henkilöön suoraan tai välillisesti.

Pykälän 5 momentti kuuluu näin: "Edellä 4 momentissa luetelluilla tahoilla ja muilla viranomaisilla on oikeus saada maksutta niille lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot ja tietoineistot luonnonsuojelun tietovarannosta." Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että 4 momentissa luetellut tahot eivät kaikki ole viranomaisia, mutta kuitenkin säännöksessä viitataan 4 momentissa mainittuihin tahoihin ja muihin viranomaisiin. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että säännöksen ideana on säätää siitä, mitkä viranomaiset ja muut tahot voivat saada tietoja maksutta. Perustelut ja pykälä eivät täsmää. Pykälässä mainitaan välttämättömät tiedot ja perusteluissa tarpeelliset tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö olettaa, että on tarkoitettu, että viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat saavat tietovarannon tiedot maksutta ja ettei tietoja luovuttavan viranomaisen tarvitse pohtia, ovatko tiedot tarpeen tai välttämättömiä. Ks. myös muita tietovarantoja koskien kommentit siitä, miten maksuttomuutta koskeva säännös tulisi kirjoittaa.

Lisätietojen antajat maa- ja metsätalousministeriössä

Oikeudelliset asiat: Kirsi Taipale, lainsäädäntöneuvos

Metsätalouteen liittyvät asiat: Niina Riissanen, metsäneuvos

Muut asiat: Reetta Kuronen, neuvotteleva virkamies

Neuvotteleva virkamies

Reetta Kuronen

Liitteet

-

Jakelu

YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi

-

VN/32927/2024-MMM-47

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: